

NOVÁK MÓNIKA

NÉHÁNY GONDOLAT A MÚLTRÓL ÉS A JELENRŐL...

BESZÉLGETÉS FIBI SÁNDORRAL

Fibi Sándor vehette át idén a rendkívül megtisztelő Felvidéki Magyar Pedagógus-díjat Rozsnyón, a Szlovákiai Magyar Pedagógusok XXIV. Országos Találkozóján. Évekkel ezelőtt, amikor megismertem a tanár urat, szinte azonnal példaképemmé vált, s azóta is akként tiszteltem őt: a mindig mosolygó, kedves, széles látókörű, „tanár bácsis“ megjelenésű szakembert. Egy igazi oktatáspolitikust látok benne, aki évtizedeken át iskolaigazgatóként, illetve különféle fontos, de idegeket is őrlő beosztásokban vette ki részét a felvidéki magyar pedagógustársadalom irányításából. Beszélgetésünk során a pedagógusi hivatásról, a szakmához fűződő viszonyáról faggatom őt.

■ **Mindannyiunk életében vannak meghatározó egyéniségek, pedagógusok, akik az egyes iskolai fokokban mély hatást gyakorolnak ránk egy-egy cselekedetükkel, mosolyukkal, tettükkel. Mesélj nekünk, kérlek, egykori tanítóidról!**

■ Ezen a téren talán szerencsésnek mondhatom magam, hiszen volt tanáraim között több olyan is volt, aki az évek folyamán példaképemmé vált, ám ami szintén fontos, hogy már a családban is jelen volt az a bizonyos fluidum, amely később minden bizonytalanságot befolyásolta a pályaválasztá-

somat is. Édesanyám, aki ugyan nem volt pedagógus, rendkívül okosan és nagyon jó érzékkel vezetett a tudás megszerzésének útján. Mi otthon sohasem az iskolai tananyaggal bajlódunk, hanem szinte észrevétlenül, nagy szeretettel, sok-sok beszélgetéssel, és ha kellett, játékosan értette meg velem, mennyire fontos a gondolatok pontos tolmácsolása, a választékos beszéd, a hallott vagy olvasott szöveg helyes értelmezése. Ő volt az, aki rávezetett az olvasás és a mese csodálatos világának a szeretetére, emellett mintegy észrevétlenül elvezetett a versek szépségének a felismeréséhez, sőt a versmondás titkos ajtait is megnyitotta előttem. A karácsonyi ünnepek előtt hajdanában szokásos betlehemes játékot is – amellyel beköszöntöttünk szülőfalunk szinte minden családjához – azért írta meg, azért tanította be a velem egyidős gyermekek kis csapatának, hogy örülhessünk a sikernek, hiszen a fülekpüspöki emberek részéről elhangzott dicséret számunkra hatalmas motivációt jelentett. Édesanyám lényegében a tanulást szerettette meg velem. A tíz évvel idősebb pedagógus bátyám pedig az öccsét – talán akaratlanul is – a pedagóguspálya felé terelte, hiszen több alkalommal lehetővé tette, hogy saját szememmel is lássam, hogyan tanítja és motiválja a diákjait.

Mindmáig szeretettel és tisztelettel őrzöm Princz Ernő volt osztályfőnököm emlékét, aki az alapiskola felső tagozatán mindennapi tetteivel bizonyította, hogy az a pedagógus, aki valóban szereti és tiszteli a gyerekeket, szinte csodákra is képes. A gimnáziumi tanáraim közül érdekes módon humán beállítottságú diákként a legnagyobb tisztelettel Vassányi Aurél kémia tanáromra emlékszem, aki mindig precíz és következetes volt, aki az igényes tananyagot nem előadta, hanem megtanította, aki nem csak szavakkal magyarázott, hanem szinte minden tananyagot világos, követhető, érdekes és látványos kísérletekkel varázsolt érthetővé. Rászoktatott bennünket arra, hogy ezeket a kísérleteket mi is végezzük el, hogy az elmélet feltételezett igazát a gyakorlattal is legyünk képesek bizonyítani. Ezek a tanárok ma is modern pedagógusokként lehetnének említve, hiszen többek között önállóságra, kreativitásra, saját véleményünk kifejtésére neveltek bennünket.

■ **A nyitrai Tanárképző Karon magyar-szlovák szakon végeztél. Miért éppen ezt a szakpárosítást választottad?**

■ Az teljesen egyértelmű volt, hogy a magyar nyelv és irodalom csak az első helyen szerepelhet, hiszen édesanyám ennek a nyelvnek, ennek az irodalom-

nak a szépségeit hagyta rám örökségül, és Princz Ernő – volt osztályfőnököm – is magyar szakos tanár volt, a gimnáziumban pedig Teleki Tibor – a későbbi főiskolai magyartanárom – hitette el velem, hogy a világ talán legcsodálatosabb nyelve az én anyanyelvem. A múlt század hatvanas éveiben a tanári karra jelentkező nem válogathatott szabadon az egyes tanulmányi szakok közül, hanem kizárólag a főiskola által megadott szakpárosítások közül választhatott. Sajnos, abban az évben Nyitrán a magyar nyelv mellé csak a szlovák nyelvet vagy a matematikát lehetett választani, így számomra lényegében nem maradt más lehetőség, mint a magyar–szlovák szak, ugyanis a matematika gimnáziumi szintű titkai nem tettek annyira kíváncsivá, hogy életemet a megfejtésüknek szenteljem...

■ **Gazdag életút áll mögötted, s még most is aktívan jelen vagy az oktatásügyben. Felsorolnád a számodra legfontosabb szakmai állomásokat?**

■ Pedagógusi pályafutásom eléggé mozgalmas időben és érdekes módon kezdődött, hiszen 1968-ban – egy-két nappal a Varsói Szerződés hadseregének bevonulása után – ifjú házaspárként feleségemmel együtt „szolgálattételre” jelentkeztünk a Bósi Alapiskolában, ahová a járási hivatal helyezett bennünket. Az iskola igazgatója azonban tudunkra adta, hogy az iskola által kért két magyar–szlovák szakos pedagógus helyett a hivatal három ilyen szakosnak adott kihelyezési dekrétumot, ezért nagyon gyorsan döntünk el, kettőnk közül ki marad ebben az iskolában... Ma sem tudom, honnan vettük a bátorságot, de szinte gondolkodás nélkül jeleztük, hogy egyikünk sem. A hivatalba visszatuzva néhány óra múlva a kezünkben volt egy új határozat, amellyel azonnal indultunk Vásárútra, első munkahelyünk színhelyére. Néhány év után a járási székhelyen működő, az ország akkori legnagyobb iskolájának az igazgatója jelezte, hogy egy magyar–szlovák szakosra volna szükségük, és ő rám gondolt. Ebben az iskolában egy év után – mindössze 26 évesként – az igazgató javaslatára igazgatóhelyettesé neveztek ki. Hat év elteltével egy szakmai továbbképzésen talán túl őszintén bíráltam a nemzetiségi iskolák tankönyveinek színvonalát, amire az előadónk – az iskolaügyi minisztérium nemzetiségi osztályának akkori vezetője – úgy reagált, hogy néhány nap múlva ellátogatott az iskolánkba, és vezetői státuszt

ajánlott a minisztérium nemzetiségi osztályán, amit én a kért egy évnyi gondolkodási idő letelte után el is fogadtam. Ezután rendkívül kemény, igényes feladatokkal, felelősségteljes munkával gazdag 11 év következett. 1990-ben egy sikeres pályázat révén végre hazakerültem Dunaszerdahelyre, ahol a JNB oktatásügyi szakosztályát vezettem, majd egy évvel később létrehoztuk a járási tanügyi igazgatóságot, amelynek két évig irányítottam a munkáját. Azonban egyre inkább azt éreztem, hogy az én igazi helyem mégis az iskolában, a kollégák, a gyerekek, a szülők között van. Az akkori iskolaügyi miniszter nagy meglepetésére visszaadtam a tanügyi igazgatói kinevezésemet, és visszamentem tanítani a volt iskolámba. 1997-ben a jelenlegi Vámbéry Ármín Alapiskola igazgatója kért meg, hogy vállaljam mellette az igazgatóhelyettesi munkát, majd nyugdíjba vonulása után 2000-től 2010-ig következett egész pályafutásom talán legkedvesebb időszaka, hiszen iskolaigazgatóként megvalósíthattam régi-régi elképzelésemet – a gyermekközpontú, humánus, „egész napos” és nyitott iskolát.

■ **Az oktatásügynek valóban számos területén dolgoztál. Melyik szerepben érezted magad a legjobban, melyik területen érezted legsikeresebbnek a munkádat?**

■ Azt hiszem, szinte lehetetlen erre a kérdésre egyértelmű választ adni, hiszen minden munkahelyemen, minden beosztásban reálisak voltak a gondok, igényesek a feladatok. Sohasem mondhattam, hogy ezt vagy azt a feladatot nem lehet megoldani, mindig meg kellett találni a megoldáshoz vezető utat, azokat a szakembereket, akikkel együttműködve el lehetett indulni. Az oktatásügy és az oktatáspolitikai nem az a terület, ahol a magányos farkasoké a glória. Egy iskola sem lehet csak azért kiváló, mert ott nagyon jó a tantestület egyik tagja, a közöségnek kell kiválóknak lennie. Nekem szerencsémre olyan munkatársakkal sikerült együttműködnöm tanügyi igazgatóként, iskolaigazgatóként, de a minisztériumi éveim alatt is, akikkel alapvetően közös nevezőre tudtuk hozni elképzeléseinket és céljainkat.

■ **Milyen feladatokat láttál el a minisztériumi években végzett munkád során?**

■ Talán néhány szavas mondattal azt tudnám mondani, hogy szakmai és

politikai szempontból is igényeseket, bonyolultakat, idegörlőket... A nemzetiségi önálló osztályon a magyar osztályvezetőkön kívül egy ukrán és egy magyar kolléga, valamint egy titkárnő dolgozott. Ez a szakembertrío felelt a magyar és az ukrán tanítási nyelvű, illetve az ukrán nyelvet is oktató, de szlovák tanítási nyelvű iskolákkal kapcsolatos minden feladat megoldásáért. Számomra rendkívül sokat jelentett, hogy megismerhettem a politikai hatalom álarc nélküli viszonyát a nemzetiségi iskolákhoz, és az ukrán iskolák története kapcsán szerzett tapasztalatok megértették velem, mit is eredményezhet, ha az érintettek elfogadják az ún. kétnyelvű iskolák létrehozásának tervét. Megtudtam, hogy a hajdanvolt egységes ruszín iskolahálózat a második világháborút követő években hogyan zsugorodott 7-8 ukrán tanítási nyelvű alapiskola „hálózatává”, ahol azonban csak néhány tantárgyat tanítanak a nemzetiség nyelvén, a többi tantárgyat pedig szlovákul tanítják, és hogyan alakult ki – állítólag a szülők kérése alapján – az ukrán nyelvet is oktató, de egyébként szlovák tanítási nyelvű kvázi „ukrán nemzetiségi iskola”. Világossá vált számomra, hogy ha mi is elfogadjuk a hatalom javaslatát, vagyis az ún. alternatív, ill. kétnyelvű iskolák létrehozását, akkor ugyanez a sors vár a felvidéki magyar nemzetiségi iskolákra is. Politikai síkon iskoláink védelmében következetesen együttműködtünk a kormányhivatal nemzetiségi főosztályának dolgozóival és a Csemadok Központi Bizottságával, a szakmai feladatok biztosítása terén pedig a hajdanvolt Pedagógiai Kutatóintézet és a Szlovák Pedagógiai Kiadó nemzetiségi csoportjaival, akik az egyes iskolatípusok óraterveit, valamint az egyes tantárgyak és évfolyamok tanterveit dolgozták ki és tesztelték két-három évig a gyakorlatban, illetve biztosították a mi osztályunk megrendelése alapján minden egyes magyar és ukrán iskolatípus és évfolyam számára a szükséges tankönyveket, munkafüzeteket, módszertani kézikönyveket. Ez az együttműködés valóban operatív döntéseket, emellett folyamatos munkát igényelt, hiszen osztályunk három szakdolgozója személyesen felelt azért, hogy minden tanterv, minden tankönyv, minden elérhető segédanyag és módszertani segédanyag időben eljusson a pedagógusokhoz. Osztályunk egyik hálás feladata volt a következetes együttmű-

ködés a Magyar Művelődési Minisztérium nemzetiségi főosztályával, hiszen a két ország közötti bilaterális kulturális egyezmény alapján közösen szerveztük évente a magyar szakos pedagógusaink, óvónőink, iskolaigazgatóink és a tanfelügyelőink számára az egy-, illetve kéthetes magyarországi szakmai továbbképzéseket. Nem maradhatott el az együttműködés a kerületi nemzeti bizottságok oktatásügyi főosztályaival, a kerületi pedagógiai intézetek nemzetiségi csoportjaival és a járási nemzeti bizottságok iskolaügyi szakosztályaival sem, külön figyelmet szentelve a negyedévenkénti programegyeztetéseknek és kölcsönös tájékoztatásoknak a magyar nemzetiségű járási és kerületi tanfelügyelőkkel, valamint a minisztérium főiskolai részlegének szakdolgozóival a magyar nemzetiségű főiskolások és egyetemisták helyállásának értékelésével kapcsolatban. A hivatali munkával párhuzamosan szívügyünknek tartottuk a minél szorosabb együttműködést a Csemadok Központi Bizottságával, hiszen közösen szerveztük a kassai Kazinczy Napokat, amelynek akkori ünnepélyességét – úgy hiszem – fokozni tudtuk azzal, hogy jelentős mértékben megváltoztattuk a hajdani Kiejtési verseny tartalmát és szervezési rendjét, és a mi osztályunk szervezésében létrehoztuk a Szép Magyar Beszéd versenyt, melynek országos döntőjét Kassán, a Kazinczy Napok szerves részeként rendeztük. Természetesen arra is találtunk időt, hogy aktívan bekapcsolódjunk a Csemadok Központi Nyelvi Szakbizottságának, majd az Anyanyelvi Társaságnak a munkájába, hiszen anyanyelvünk védelme mindig ott volt a legfontosabb feladataink között. Figyelmünk természetesen kiterjedt a szlovák nyelv tanításával kapcsolatos szakmai kérdésekre is. Fokozatosan tudatosítottuk ugyanis, hogy ezt a nyelvet a magyar iskolákban szinte lehetetlen valóban eredményesen tanítani úgy, hogy a szlovák iskolákra vonatkozó tanterveket sajátos módon redukáljuk, és magát a szlovák nyelvet továbbra is anyanyelvként tanítjuk a magyar gyerekeknek. Ezért dolgoztuk ki a Poznaj slovenský jazyk verseny koncepcióját, és tettük országos versennyé, ahol a tanulóknak csak a kommunikációra kellett koncentrálniuk, és a versenyre való felkészülés során nem kellett nyelvtani szabályokat, írók életrajzát, műveik tartalmát bemagolni és irodalomelméleti fogalmakat értelmezniük. Mindamelllett arra is találtunk időt, hogy az évek során

személyesen meglátogassunk nagyon sok alap- és középiskolát, és számtalan kiváló kollégával létesítsünk baráti és szakmai kapcsolatot.

■ **Azt mesélik egykori kollégáid, tanítványaid, hogy Te voltál az az ember, akinek iskolaigazgatóként az ajtaja szinte sohasem volt bezárva. A lehető legtöbbet töltötted a diákok között, és irányításod alatt a dunaszerdahelyi Vámbéry Ármin Alapiskola humánus, gyermekbarát iskolává vált, ahol a tanulók létszáma évről évre jelentősen nőtt. Megfogalmaznád iskolavezetői hitvallásod?**

■ A minisztériumban töltött évek alatt valóban sok iskolát látogattam meg, nagyon sokat beszélgettünk, konzultáltunk az igazgatókkal, a kollégákkal. Hivatalos útjaim során viszonylag sok magyarországi iskolát is megismertem, és egyre határozottabbá érlelődött bennem az a meggyőződés, hogy vannak jó iskolák, nagyon jó iskolák és valóban kiváló iskolák. Egyre erősödött bennem az az igény, hogy egy olyan iskolaközösség tagja legyek, amelyiket én magam is a nagyon jók vagy a kiválók közé sorolhatnám. Persze ez a besorolás nem azt jelenti, hogy az iskola igazgatója mondja ki az általa irányított intézményről, hogy ez bizony aranyérmes, erre ugyanis csak a szülők, a diákok, az ellenőrző szervek kompetensek. Ezért is tartottam és tartom ma is nagyon fontosnak, hogy minden érintettel tudatosítsam: az iskola nem a pedagógusoké, hanem a tanulóké és a szülőké, a pedagógus pedig ebben az intézményben olyan szolgáltatást biztosít, amilyenre más képtelen. Ennek az egymásra utaltságnak a jegyében azt kell elérni, hogy a tanuló szeressen iskolába járni, hiszen ott naponta sikerélményben részesül, szeresse és tisztelje a pedagógusokat, akik szinte társai és megértő segítői, irányítói a tudás megszerzésében. A szülő ismerje, tudja, hogy mi történik az iskolában, ezért nyitottá kell tenni ezt az intézményt, lehetővé tenni, hogy a valóban érdeklődő szülő saját szemével, fülével győződhessen meg arról, hogyan tanítják, irányítják gyermekét a tanítási órákon. Meggyőződésem, hogy szerintem rendkívül téves felfogás az, hogy a diák otthon a szülők segítségével készüljön fel a másnapi tanításra. Ismételten kiemelem, hogy a pedagógusnak nem tanítani kell, hanem az iskolában meg kell tanítania a tananyagot. Talán ma is megfontolnám – ha igazgató lennék –,

hogy ne bontsam-e fel azonnal a munkaszerződést azzal a pedagógussal, aki annak a szülőnek, aki azért panaszkodik, hogy ő otthon naponta két-három órán át együtt tanul a gyermekével, és annak mégsem javulnak az osztályzatai, azt a választ adja, hogy kedves anyuka, akkor foglalkozzon a gyermekével még egy-két órával többet. Ugyanezt tenném azzal a pedagógussal is, aki saját munkáját úgy értékeli, hogy én már 25-30 éve így tanítok, és ezután is csak így fogok. Egy pedagógusnak alkalmazkodnia kell a megváltozott idők megváltozott követelményeihez. A frontális tanítgatás, a szabályok, életrajzok, irodalmi művek tartalmának bemagoltatása helyett a pedagógusnak egyszerűen kötelessége a készségek, jártasságok, az egyes kompetenciák fejlesztésének leghatékonyabb módszereit megismerni és alkalmazni. Hangsúlyoztam ismétlem, hogy az iskola kötelessége megtanítani a diákokat, és ha kell, akkor be kell vezetni az „egésznapos” iskolát, ahol a diák délelőtt megtanulja a másnapra esedékes tananyagot, délután pedig a napközi otthonban vagy az iskolai klubban pedagógiai irányítással begyakorolja azt, elkészíti a házi feladatot is, és másnap felkészülten, félelem nélkül megy iskolába.

■ **Tudjuk rólad, hogy aktívan bekapcsolódtál a Csemadok munkájába, jelentős szerepet vállaltál a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségében és évekig vezetted az Iskolavezetők Országos Társulását. Hogyan tudtál egyszerre ennyi kihívásnak eleget tenni?**

■ A Csemadok számomra mindig fontos volt, és most is az. Mint említettem, hosszú évekig tagja voltam az országos választmánynak és az elnökségnek is, emellett a Csemadok KB Nyelvi Szakbizottságának elnökeként és az Anyanyelvi Társaság választmányi tagjaként is igyekeztem kivenni részemet a munkából. Számomra rendkívül megtisztelő feladatot jelentett aktívan bekapcsolódnom a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége elnökségének a munkájába, és felvállalni az Iskolavezetők Országos Társulásának a vezetésével járó munkát, amely mindenekelőtt operatív feladatok megoldását jelentette. Sajnos olyan időszakban történt mindez, amikor újra előtérbe került iskoláink megvédésének a feladata, ezért bátran vállalni kellett a hivatalos tárgyalásokat is az iskolaügyi minisztérium vezetésével, és érvekkel bizonyítani álláspontunk

helyességét. Ebben a tisztségemben elsősorban arra törekedtem, hogy a felvidéki magyar iskolák és iskolai intézmények igazgatói az iskoláink számára fontos kérdésekben képviseljék, ezen álláspontjuk mellett bátran kiálljanak, emellett rendkívüli figyelmet szenteljenek annak, hogy iskolájukban folyamatosan emelkedjen a pedagógusi munka színvonala.

■ **Olyan ember vagy, aki azonnal cselekszik, ha bajt érez az iskoláink körül. Így történt ez 2015-ben is az új kerettanterv-tervezet bevezetése idején. Vojtek Katalinnal és Filip Zacherral együtt petíciót indítottatok, melyhez számos szervezet csatlakozott. Ébredjünk fel, és tegyünk a saját oktatás-ügyünkért!** címmel megjelent felhívó cikked nyomán lényegében két hét alatt több mint 26 500 aláírás gyűlt össze. Mit gondolsz, miért sikerült ekkor tömeget megmozgatnotok?

■ Mert az emberek tudatosították, hogy mindannyiunk számára fontos és valóban igaz ügyért kell felemelni a szavunkat, hiszen nemcsak a kerettanterv ostobasága, mely szerint az alapiskola első évfolyamában didaktikai szempontból

egyszerűen megindokolhatatlanul és szinte már megalázóan kevés órát akartak ránk kényszeríteni az anyanyelv tanításában, hanem kisiskoláink egyszerű léte is veszélybe került, ami hosszabb távon a felvidéki magyarság létét is veszélybe sodorhatta volna. Nagyon pozitívan értékeljük most is, hogy az emberek pártállásuktól függetlenül kiálltak mellettünk, hogy a politikai pártok is félretették vitáikat és nemcsak a petíció támogatásakor, hanem az emlékezetes komáromi tiltakozó nagygyűlésünkön is teljesen őszintén képviselték a mi véleményünket. Bár a politikai hatalom arroganciája pillanatnyilag kiábrándító volt, néhány hónap elteltével azonban mégis a mi véleményünk, közös akaratunk aratott győzelmet.

■ **A pedagógus Fibi Sándort nagyon sokan ismerik és tisztelik. Mivel foglalkozol most szabadidődben?**

■ Valóban, mostanában mintha több lenne a szabad időm, mint volt évekkkel ezelőtt. De az oktatásüggyel természetesen nem szakadt meg a kapcsolat. Éber szemmel figyelem a változásokat, és bevallom, nem mindegyiknek tudok „feltétel nélkül tapsolni”. Azt érzem, hogy továbbra is csak olcsó

és rendkívül hamis szólam az, hogy a mindenkori kormány a programjában prioritást ígér az iskolaügynek. Am az is lehet, hogy az „okospisták” egyszerűen csak nem ismerik a prioritás szó jelentését, hiszen képtelenek elkötelezetten hozzálátni az olyan nagyon szükséges rendszerszintű változtatások beindításának... Pedig anélkül egyre csak halmozódnak a problémák, egyre lejjebb és lejjebb kerülünk azon a listán, amelyen az országok művelődéspolitikájának, iskolaügyének a sikerességét mutatják ki. Mára már eljutottunk oda, hogy a közismert PISA felmérésben a több mint 75 résztvevő közül csak két országot vagyunk képesek megelőzni. Örülök viszont annak, hogy a kimondottan sajátos feladataink megoldásából most is kivehetem a részemet, hiszen a Katedra Társaság tagjaként továbbra is bekapcsolodom a magyar pedagógusok sajátosan értelmezett továbbképzésének a szervezésébe, és a mi Katedránk – az egyetlen felvidéki magyar nyelvű pedagógiai szakfolyóiratunk – szerkesztőbizottságának elnökeként segíthetem a lap színvonalának folyamatos emelését.

■ **Köszönöm a beszélgetést!**

